

6/2005 GOMENDIOA, EKAINAREN 1EKOA, IRUNGO UDALARI EGINA, HELBURU HAUEKIN:

1. BALDINTZA BAT JAR DIEZAIOLA EMAKUMEAK BAZTERTZEN DITUEN ALARDEA ANTOLATZEKO EMANDAKO BAIMENARI: ALARDEA EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERDINTASUNERAKO 4/2005 EUSKAL LEGEARI EGOKITZEA, EMAKUMEEN BERDINTASUNEZKO PARTAIDETZA EZINBESTEKO BALDINTZA GISA EXIJITUZ.

2. BERE GAIN HAR DEZALA BERDINTASUNEZKO ALARDEA PRESTATZEKO ARDURA, HERRI ALARDEA IRAGARRIZ EDO ALARDE MISTOA DIRUZ LAGUNDU ETA BAIMENTZEKO ESKABIDEAK ONARTUZ.

3. BERE KONTROL-AHALMENA ERABIL DEZALA, JAIK DIRAUCEN BITARTEAN, BERDINTASUNEZKO ALARDEA ALDEZTEN DUTEN PERTSONEN KONTRAKO INDARKERIA-GUNE BIHURTZEN DIREN ESTABLEZIMENDUAK IREKITZEA ERAGOZTEKO, ETA ERAKUNDE MODUAN, URTE OSOAN ZEHAR, SENTSIBILIZAZIO-KANPAINAK ABIARAZ DITZALA, IRITZI PUBLIKOA JAIEN ALORREAN EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERDINTASUNA ONARTZEKO JARRERETARANTZ ALDARAZ DADIN.

Aurrekariak

1. Pertsona partikular batek idatziz jarritako kexa baten bidez, San Martzialeko hurrengo Alardean emakumeek gizonen eskubide berdinekin parte hartzeko duten eskubidearen defentsan esku hartzeko eskatu zitzaion gure erakundeari. Kexan, halaber, Betiko Alardea deritzonak jada udalaren baimena zuelako kezka adierazi digute (betiko Alardean emakumeei berdintasunezko partaidetza ukatzen zaie), eta emakumeen eskubideen defentsan aritzen diren bi kolektibok Irungo Udalari, emakume eta gizonentzako berdintasunezko herri alardea antola dezan eskatuz, aurkeztu zioten idatziaren kopia ere helarazi zaigu. Erreklamaziogileak, era berean, Irungo Udalak emakumei, jai ekitaldi honetan parte hartzeari dagokionez, erabateko berdintasuna eragozten dien traba guztiak desagerrarazteko Konstituzioaren agindua bete behar zuela ere bazioen. Amaitzeko, Eusko Legebiltzarrak duela gutxi onetsi duen Emakume eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Legeak auzi honi zelan ukitzen zion galdetzen zuen.

2. Gure erakundeak 1996tik hona gai horretaz zabaldu dituen erabakien ildotik, eta Irunen urtero-urtero, gure ustez, kaltetzen den eskubidea babestu nahirik, joan den martxoaren 22an ere zuregana jo genuen, zuen Udalak, Eusko Legebiltzarrak duela gutxi onetsi duen Emakume eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Legea (Berdintasun Legea) kontuan hartuta, 2005eko alardeari buruz zer jarrera duen jakin nahian, zeren lege horrek, gure iritziz, aurreko lege esparrua aldarazten baitzuen, herri agintek berdintasunaren eta sexuaren ondoriozko bereizkeriarik ezaren printzipioa benetan bete dadin dituzten eginbeharrak zehaztu eta sendotuz. Zehazki, honako gai hauei buruz zer-nolako jarrera zeneukaten galdetu genizun:
  - a) “Irungo San Martzialeko Betiko Alardeko Agintarien Batzarrari” San Martzialeko 2005eko Alardearen edizioa antolatzeko jada eman diozuen baimenari buruz, nabarmena baita elkarte horrek Alardea emakumeei berdintasun baldintzetan parte hartzea ukatuz antolatu nahi duela.
  - b) Emakumeek berdintasunez parte har dezaten alde dauden bi kolektibok zuen Udalari egindako eskariari buruz, zeinetan emakume eta gizonentzako berdintasunezko herri Alardea antola dezazuen eskatzen baitizuete.

Amaitzeko, gogorarazten genizun lege esparru berriak herri agintek zein oinarri berriren gainean jardun behar duten finkatzen dutela, eta horrek arestiko bi alderdi horiei eragiten diela, zuen Udalak betebeharrak bikoitza baitu, batetik, ezin duela emakumeei berdintasunez parte hartzea ukatzen dien jaia zuzenean zein zeharka babestu eta, bestetik, zuen herriko emakumeek udalerriko jaietan bizi duten bereizkeria egoera horri amaiera emango dion berdintasunezko jai esparrua gaitu behar duela.

3. Gogoeta horiei buruz hausnartu eta gero, ondoren, idatzi bat bidali zenigun, non “Irungo San Martzialeko Betiko Alardeko Agintarien Batzarrari” emandako baimenarekin batera zihoan dokumentazio guztiaren berri eman zenigun –udalak abokatu partikular bati agindutako txosten juridikoa barne–; idatzian zenionez, herri Alardea antola dezazuen eskariari buruzko ebazpena ere helaraziko zenigun, behin ebazpena ematen zenutenean.

Bestalde, Arartekoak elkarrizketa eskatu zizun; 2005eko maiatzaren 9an elkartu ginen, eta bi erakundeok gaiari buruz dauzkagun iritzia eta jarrerak elkarri aurrez aurre argitzeko aukera izan genuen; bileran gure erakundeak EAEko Berdintasun Legeak Irun eta Hondarribiko Alardeetan duen eraginari buruz prestatu duen txostena ere eman genizun (txostenari aurrerantzean “berdintasun legearen analisia” esango diogu), eta zuk guri zuen Udalak abokatu pribatu bati, Udalari herri Alardea antolatzeko egin zaion eskariaren gainean eta Eusko

Legebiltzarreko Lege berriari adituz erabakitzera begira, agindutako bigarren txosten juridikoa eman zenigun (aurrerantzean “abokatuaren txostena” esango diogu). Gerora, beste idatzi bat bidali genizun, gaiari buruzko zuen behin betiko jarreraren berri eman zeniezaguten eskatuz eta, “berdintasun legearen analisisian” azaldutako ohartarazpenetan oinarrituz eta zuk emandako “abokatuaren txostenean” ageri ziren argudioak ondo aztertuz, kexa espediente hau ebazteko asmoa genuela jakin zenezaten.

Bai “Irungo San Martzialeko Betiko Alardeko Agintarien Batzarrari” emandako baimenarekin batera zihoan dokumentazio guztiarekin batera helarazi zenigun idatzitik, bai zurekin izandako elkarrizketatik, bai elkarrizketa horretan eman zenigun txostenetik, honako ondorio hauek atera ditugu, gai honetan duzuen jarrerari buruz:

- a) Ez duzue, gure ustez, Betiko alardea antolatzen duen erakundeari emandako baimena aldarazteko asmorik, Espainiako Konstituzioaren 14. eta 9. artikuluetatik datorren agindura, hau da, Eusko Legebiltzarren 4/2005 Legeak jasotzen dituen betebeharretan zehazten den agindura egokitzera begira.
- b) Irungo emakumeei jaiari berdintasunez parte hartzeko aukera eskainiko dien gunerik gaituko duen herri Alardetik antolatzearen aurka zaudete.

Hona hemen, laburbilduta, zein arrazoitan oinarritzen den Irungo Udala jarrera horiei eusteko:

- a) “Irungo San Martzialeko Betiko Alardeko Agintarien Batzarrari” jada eman diozuen baimenaren balioa, 2005eko otsailaren 17ko 386 ebazpenean dioenez, EAeko Auzitegi Nagusiaren 2002ko ekainaren 21eko epaiak baietsi zuen, Irungo 2001eko Alardeari zegokionez

Balio horren oinarrian Udalak baimentzen duen ekitaldi hori pertsona juridiko pribatuak antolatzen duela dago, eta horrek partikularren arteko harremanen esparruaren gainean proiektatutako berdintasun printzipioaren eraginkortasuna motelduko luke, eta printzipio hori ez litzateke, ondorioz, urratuko, Betiko alardea deritzon horretan ez baitzaie pertsoneri tratu laidogarri eta ez-duinik ematen.

Gainera, baimena araupeputa dagoenez, udalak, baimena eman ala ukatzeko, delako jarduketa hori egin nahi dutenek legez eskatzen zaizkien baldintzak betetzen dituzten ala ez soilik aditu beharko luke.

Bestalde, baimena horrek ez du, zuen esanetan, Alardea antolatzenko monopoliorik ematen, zeren ez baitzaie beste pertsona edo talde batzuei “betiko” deritzon alarde horrez bestelakorik, eta emakumeei parte hartzen utziko dienik antolatzenko eskaririk egin dezaten eragozten.

- b) Berdintasunezko herri Alardetik antolatzea udalaren betebeharra den ala ez kontuari dagokionez, “abokatuaren txostenak” dio Toki Araubidearen Oinarriak araupetzen dituen 7/1985 Legeak (TAOL) ez duela, derrigorrezko udal zerbitzuei buruzko 26. artikuluan, Alardetik antolatzetik aurreikusten, eta San Martzialeko Alardeko Udal Ordenantzako artikuluetan ere ez dela Irungo Udalak halakorik antolatzera zuzenean behartuta dagoenik ondorioztatzen. Gainera EAEko Auzitegi Nagusiaren 1999ko urriaren 7ko eta 2002ko irailaren 10eko epaiak ere aipatzen dira (azkenekoa lehenengora bidaltzen duelako), Udala ez dagoela legez Alardea antolatzera behartuta baiesteko.
  - c) Eusko Legebiltzarraren Emakume eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Lege berriari dagokionez, zuen esanetan, lege horren bidez ez da berdintasun printzipioaren “konstituziozko listoirik” aldarazten, tratua ezberdina legitimatzeko “justifikazio objektibo eta arrazoizkoa” izan behar delako konstituzioaren jurisprudentziazko nozioa hitzez hitz jasoko lukeen 3.1. c) artikulua frogatuko lukeen modura. Horregatik, Udal horren ustez, berdintasuneko euskal legearen 25.1 artikulua bigarren ataleko klausula –espazio publikoetan zehar doazela, emakumeei berdintasunez parte hartzea ukatzen dieten kultura jarduerak antola daitezkeen debekarazten du–, eta lege horrek abiaraztera behartzen duen ekintza positibo guztiak ere ez dira Alardeari ukitzen dieten eginbeharrak, Alardean, zuen iritziz, ez baita bereizkeria egoerarik gertatzen, xedapen horiek aplikatzeko gertatu behar den moduan.
4. Gertakari horien ostean, gure erakundearen hasieran aipatutako kexarekin batera zehazten dokumentazioa gehitu zaigu; dokumentazio honetan “Alarde publikoaren alde, 2005erako kultur jarduketarako dirulaguntzen udal deialdiari eutsiz, Alardezaleak” kolektiboak “2005erako Alarde mistoaren antolakuntzak sortzen dituen gastuak” finantzatzeko dirulaguntza eskari baten berri eman zaigu. Geroago, halaber, dirulaguntza eskatu duen kolektibo berberak Udalari Alarde mistoa antolatzenko baimen eskearen kopia helarazi zaigu. Interesatuak jakinarazi digu udalaren ebazpenaren zain daudela baina, nolana ere, bi eskariei baiezkoa emango zaiela uste dutela, zeren, beraien ustez, Udalak Irunen berdintasunezko jai esparrua babestu eta gaitzearen aldeko baldintza materialak sustatu behar baititu.

5. Azkenik, zuk emandako 1342 ebazpenaren berri ere izan dugu, non 2005erako berdintasunezko herri Alardearen deialdiaren eskaria ezetsi duzun; jaso dugu, halaber, gure erakundeari 2005eko maiatzaren 24ko dataz zuzendu diozun idatzia, non eman genizun “Berdintasunerako Legearen analisiari” zer iritzi diozun adierazten diguzun. Udalaren bi idatzi horietan arestian azaldu diren eta “abokatuaren txostenean” jada jasota dauden argudioak errepikatzen dira. Argudio horiek aurrerago aztertuko ditugu.
6. Azkenik, berdintasunezko Alardean parte hartu nahi duten edo zuzenean zein zeharka babesten duten gazte eta nerabeen guraso talde batek Arartekoari aurrez aurre adierazi dion kexa ere aipatu behar dugu. Irunen, egun, emakumeen berdintasuna berma dezan alarde eredu defendatzen duten pertsonen kontra bizi den indarkeria giroak beren seme-alaben osotasun fisikoa arriskuan jartzen duela salatzen dute gurasook, eta gure erakundeari esku hartzeko eskatu diote, Irungo jaiak diren egunetan ez eze, urteko gainerako egun guztietan ere, pertsona horientzako bake eta tolerantzia giroa bermatuko duten konponbideak bilatzeko. Irungo Alkatea eskari horren jakitun da, Arartekoak maiatzaren 9ko elkarrizketan jakinarazi ziolako, eta indarkeria giro hori desagerrarazteko ekintzak abiarazteko prest dagoela adierazi du.

Gogoetak

1. Lehenik eta behin, azpimarratu behar dugu Eusko Legebiltzarrean duela gutxi onetsi duten **Emakume eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Lege Berriak** (Berdintasunerako Euskal Legeak) **Irungo Alardean emakumeek pairatzen duten bereizkeriaren arazoaren irtenbidea sostengatu behar duten oinarri juridiko eta bitarteko berriak finkatzen dituela**. Ideia hori luze eta zabal azalduta dago Ararteko honek Irungo Alkateari emandako dokumentuan, non lege horrek Alardeen auziari zelan eragiten dion xehekiago jorratzen baita.

Arartekoak gai honetan duen jarrera irmoa behin eta berriro adierazi izan du eta, jakina denez, emakumeek Irungo Alardean herrikide gizezkoen pare parte hartzeko eskubidea sendo eta tinko defendatzearen alde dago. Horretarako gure barneko lege antolamenduan eta nazioartekoan berdintasunaren eta sexuaren ondoriozko bereizkeriarik ezaren printzipioa finkatzen duten, eta herri agintek berdintasunerako oztopoak desagerrarazi eta berdintasuna izatez gauza dadin bitartekoak ipintzera behartzen dituzten arau guztietan oinarritzen gara. Irungo Udalak erakunde den aldetik jarrera pribilegiatua dauka, gure iritziz, gizarte

demokratiko batean helburu eztabaidaekin hau lortzeko eta, hartara, lorpen horren erantzule nagusia da.

Alabaina, orain arte, agerian geratu da emakumeak Alardera berdintasunez sar daitezten ahalbidetzeko bitartekoak ez ipintzeaz gain, emakumeek berdintasunez parte hartzerik ez duten Alardea urtero ospa dadin nabarmen erraztu duela. Horretarako legez bereizkeria egoera bukaraziko duen udal jarduketarik bideratzera behartuta ez dagoelako argudio juridikoan babestu da –generikoki formulatu dugu–. Baina, hara, badago emakume eta gizonen berdintasuna lortzera begira betebeharrak zehatzak finkatzen dituen arau bat, betebeharrak horien jomuga diren herri aginteentzat saihestezinak diren betebeharrak, alegia; arau hori, gaur, EA Eren lurralde esparruan, emakumeen eta gizonen berdintasunerako 4/2005 legea da, jakina. Horregatik, lege hau elementu berria da, eta gure erakundeak sostengatzen duen tesia nabarmen indartzen du, zer eta Irungo Udalak bereizkeriazko jai esparrurik ez gaitzea eta emakume eta gizonentzako berdintasunezko jai eremua sortzea ekarriko duten neurri zehatzak aktibatuta behar dituela.

Irungo Udalak ez du, ordea, horrela ulertzen, iritziak elkarri jakinaraztean ondorioztatu ahal izan dugunez. Horregatik, puntu honetan udal horrek agindutako txosten juridikoak hizpide duen argudioa aztertu behar dugu, legeak lehenagoko egoera juridikoa ezertan aldatzerik duenik ukatzen baitu, eta argudio horretaz baliatzen baitira arau berri honetatik datorren edozein agindu baztertzeko. Jarrera teoriko horri heltzen dio udalak, gai honetan inmovilismo jarreran tematzeko eta, horrek, gure iritziz, konponbiderik gabeko blokeora eramanez gaitzake, berdintasunerako duten eskubidea urtero-urtero urratzen zaiela ikusten duten Irungo emakumeei eskubide hori materialki inoiz aitortu dakien ikusmirarik eskaini gabe.

Horrela, “abokatuaren txostena” lege honen 3.1. c artikuluan oinarritzen da, non, emakume eta gizonentzako tratua ezberdineko neurriak onartzen direnean, betiere “justifikazio objektiboa eta zentzuzkoan” oinarritzen badira, lehenago Konstituzio Auzitegiaren (KA) eta Giza Eskubideen Europako Auzitegiaren (GEEA) jurisprudenziak garatuta daukan nozio bat jasotzen ariko bailitzateke eta, hortik –txostenak ondorioztatzen duenez– aterako litzateke EA Eko berdintasun legeak ez duela konstituzioaren listoa aldarazi eta, hartara, arau honen aurreko esparru juridikoak indarrean segitzen duela, eta esparru horretan udala gorago aipatu dugun agindu bikoitzari jaramonik egin barik ari litekeela, txostenaren esanetan.

Zehaztu behar dugu konstituzioko doktrinak eta jurisprudenziak “justifikazio objektibo eta zentzuzkoaren” nozioa emakume eta gizonentzako tratu ezberdina, Konstituzioaren 14. artikulua urratu gabe, definizioz murriztailea den zein esparrutan gerta daitekeen mugatzeko baliatzen dutela. Doktrina eta jurisprudentzia horiek kontzeptu hori garatu dute, ezohiko modura eta funtsik izatekotan, sexu batentzako neurri ezberdinak onartzeko eta, bereziki, ekintza edo bereizketa positibo deritzen neurriak onartzeko, neurri horien azkeneko helburua gizartean gutxietsitako emakumeen kolektiboari laguntzea baita, hots, emakumeentzat gizonentzat baino onuragarriagoa den tratua ekarriko duten neurriak justifikatzea. Neurri horiek objektiboki eta arrazoituz justifikatu behar dira, zeren tratu berdintasunezko arau orokorraren salbuespena baitira. Emakumeak Alardetik emakume direlako soilik baztertzea ezin da, inola ere, nozio horretan sartu, ez baitago hori justifikatuko duen inolako funts objektiborik. Izan ere, horretan sartzeko ahalegina ezetsi zuten jada auzitegiek auzia planteatu zen administrazioarekiko auzi bideko prozesuetan (ikus Udalaren eta haren laguntzailekide “Irungo Betiko Alardearen Aldekoak” elkartearen defentsaren idatzia, Auzitegi Gorenerako Irunerako 2241/1998 kasazio errekurtsuan), eta ez du ondoren ere ezertarako balio izan Alardearekin zerikusirik daukan inolako auzitegitako epairik oinarritzeko. EAEko berdintasun legearen 3.1.c) artikulua nozio hau aipatzen duenean arauaren goiburuan adierazten den tratu berdintasun edo bereizkeriarik ezaren arauaren salbuespena justifikatzeko dela zehazten du eta, gainera, ekintza positiboko neurrien bi kasu ere jasotzen ditu. Esanguratsua da, nolana ere, Udalak ez duela, inola ere, eta jaso ditugun idatzietako batean ere, zein den emakumeak Irungo Alardetik kanpo uzteko dagoen justifikazio objektibo eta arrazoitu hori argitu.

Edonola ere, EAEko 4/2005 Legeak ezin du inoiz ere legegilearentzat xedatzerik ez dagoen, eta Udalaren txostenean hizpide den konstituziozko berdintasunaren “konstituzioko listoirik” jaitsarazi, baina badauka, ordea –eta horixe da, hain zuzen, bere zeregin nagusia–, konstituziozko printzipio hori erabat eraginkorra izan dadin, betebeharrak zehatzen legezko araubidea eratuz, zelan artikulatu behar den zehazteko eskumena eta, horrela, doktrinaren eta jurisprudentziaren legezotasunaren parametro berri eta ezinbestekoa eta, ondorioz, epairako funts izango dena erabakiko du. Horrela, Irungo Udala ezin da jada berdintasun printzipioaren zehaztasunik ezean babestu (ez eta lege araubide honen jomuga den beste ezein herri-agintari ere); printzipio horren birtualtasuna ahalmen eta eskubide guztien berri ematea da, baina, horrexegatik hain zuzen, ez dago organikoki beren beregi garatuta, gainerako oinarritzeko eskubideak bezala. Gerorako jurisprudenziak, halaber, bere nozioak lege honen xedapenetara doitu beharko ditu; ezin izango du Konstituzioak ezarritakoa inola ere murriztu, baina

bai finkatu ahal izango du Konstituzioko determinazioak zehazki zelan gauzatuko diren.

EAEko berdintasun legea, EA Eren zein estatuaren esparruetan etorkizunean eman litezkeen gainerako berdintasun legeak bezala, lehenik eta behin herri aginteengana zuzenduko diren betebeharrak finkatzera xedatzen da, baina partikularrengana ere bideratzen da, lege antolamenduan, Konstituzioan, Europako Batasunean eta nazioarteko antolamenduan jasotzen den gizonen eta emakumeen berdintasuna izatez gauza dadin, benetan lor dadin berma dezaten, herri erakunde guztiek aktiboki inplikatu behar duten prozesu baten azken emaitza modura. Betebeharren araubide hori sortzen den unetik, zilegi da legearen hartzaileei agindu horiek betearaztea, eta horixe da, hain zuzen, EAEko berdintasun legeak Udal horri, Alardeari dagokionez, dakarkion gauza berria, hots, modu jakin batean jokatzeko eskatu ahal zaiola, baldin eta lege antolamendua urratu nahi ez badu, eta Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen azaroaren 26ko 30/1992 Legearen 62 eta 63. artikuluetan aurreikusten den zehapena jaso nahi ez badu.

Esparru honetan, hona hemen, Arartekoaren ustez eta 2005eko Alardeari dagokionez, Irungo Udalak izango lituzkeen betebeharrak.

2. Horretarako, hasteko, aztertu beharra daukagu alkatearen 2005eko otsailaren 17ko 386 ebazpenaren bidez “Irungo San Martzialeko Betiko Alardeko Agintarien Batzarrari” **2005eko ekainaren 30ean betiko Alardea –hau da, emakumeei berdintasunez parte hartzea eragozten diena– antolatzeke eman zitzaion baimena.**

Gure erakundeak, legea aldarrikatu denetik aurrera, herri erakundeek zein oinarri juridiko berriren mende aritu behar duten aztertzeke prestatu duen “Berdintasunerako Legearen analisisian” jasotzen den moduan, Irungo Udalak betiko Alardea, hots, emakumeei berdintasunez parte hartzea ukatzen diena antolatzeke eman duen baimena zeharkako bereizkeriako egintza da, lege horren 3.1.b) artikuluan dioenez, eta lege bereko 25.1 artikulua bigarren lerroaldea zeharo urratzen du. Horregatik, baimen hori, gure iritziz, baliogabea da, erabateko eskubidez, Herri Administrazioen Araubide Juridikoari eta Administrazio Prozedura Erkideari buruzko 30/1992 Legearen 62.1 a) artikulua araber.

EAEko berdintasun legearen 3.1. artikulua, herri aginteen jardura gidatu eta bideratu behar duten printzipio orokorren artean, tratu berdintasunaren

printzipioa finkatzen du, eta printzipio horren urraketan balizko bi kategoria bereizten ditu, zuzeneko bereizkeria modura gerta daitekeena [3.1. artikulua a) atala] eta zeharkako bereizkeria modura gauza daitekeena [3.1. artikulua bereko b) atala]; hona hemen artikulua hori, hitzez hitz:

3.1 artikulua - Tratu berdina

Debeku da pertsonen sexuan oinarritzen den bereizkeria oro, zuzenekoa zein zeharkakoa, edozein delarik ere hartarako erabilitako era.

Lege honen ondoretarako:

(...)

b) Zeharkako bereizkeria dago egintza juridiko, irizpide edo eginera batek, itxuraz neutroa izanda ere, sexu bereko multzo aski handiago bati kalteak eragiten dizkionean, salbu eta egintza juridiko, irizpide edo eginera hori egokia eta beharrezkoa denean, eta sexuarekin loturik ez dauden irizpide objektiboak erabilia justifikatzeko modukoa denean.

Artikulu horren arabera, zeharkako bereizkeria neurria izango litzateke tratu berdintasunaren haustura dena delako egintzan edo xedapenean –egintza edo xedapena itxuraz neutrala litzateke– esplizituki barik, egintza edo xedapen horren ondorioen eraginez gertatzen denean.

Legearen bereizketa horrek ikuspegi berria ematen du administrazioaren egintza juridiko bat bereizkeriazko egintza modura kalifikatzeko garaian. Irungo Udalak emakumeak baztertzeko dituen Alardea baimendu izana legezkoa den ala ez aztertzeko, administrazioaren egintza horren ondorioz, emakumeek bazterketa ondorerik jasaten duten egiaztatzerako behartzen duen parametro berri bati aditu behar zaio. Hala erabaki zuten, Irungo Alardeari dagokionez, EAEko Auzitegi Nagusiak eta Auzitegi Gorenak 1998ko urtarrilaren 16ko eta 2002ko irailaren 19ko epaietan, hurrenez hurren, epaiketako gaia, zalantzarik gabe, Udalaren egintza bat, hau da, administrazio egintza bat zenean. Irungo Udalak administrazio jarduera baliaduna dela oinarritzeko aipatzen dituen EAEko Auzitegi Nagusiaren 496/2002 epaiak (Irunerako) eta 588/2002 epaiak (Hondarribirako), ez dute orduan inongo arautan idatziz jaso barik zegoen baina kasu honetan zuzenean aplikagarria den zeharkako bereizkeriaren nozioaren arabera epaitzen, eta epaiaren mamia baimenpean jartzen den jarduera pribatura bideratzen dute. Ebazpen horiek, nolana ere, errekurrituta daude Auzitegi Gorenean, eta Auzitegiak, Konstituzioaren 14. artikuluari begira, EAEko

jendaurreko ikuskizunen eta gozamenerako jardueren 4/1995 Legearen 18 a) artikuluan, oinarrizko eskubideak urratzen dituzten jendaurreko ikuskizunen debekuaren eraginkortasunaren gaineko epaia oraindik emateko dauka.

Irungo Udalak puntu honetan zera azaltzen du: baimena partikularren esparrura proiektatzen dela, partikularrak baitira emakumeen berdintasunezko partaidetzarik gabeko Alardea antolatzen dutenak eta, ondorioz, hori berdintasun printzipioaren eragimenerako aringarria dela. Ez gara azkeneko hori eztabaidatzen hasiko, konstituziozko doktrina sendo eta homogeen oinarritzerik ez dagoela uste dugun arren, zeren Konstituzio Auzitegiak berak hainbat eta hainbat epaitan Bundesverfassungsgericht (Alemaniako Konstituzio Epaitegia) delakoaren doktrina jaso baitu; “Drittwirkung” izeneko doktrinaz ari gara, hots, oinarrizko eskubideen erabateko aurkagarritasunaz, partikularren aurrean. Bai interesatzen zaigu, ordea, Irungo Udalak Alardetik emakumeak baztertzen dituztenei eman dien baimena azpimarratzea, Berdintasunaren Legearen 3.1.b) artikulua definizioak barnean hartzen duen egintza modura, hots, zeharkako bereizkeriako egintza modura, zeren baimen horrek auzi honen muina eta, ondorioz, erabaki beharreko gaia egintza juridiko publiko baten balioan ala baliorik ezean birkokatzen baitu, egintza juridiko horretatik eratortzen direlako emakumeentzako bereizkeriazko ondoreak. Horrek, beraz, berdintasunaren printzipioaren proiektzioa Alardeen auziaren jatorrizko esparrura, hots, esparru publikora darama berriro; ezin dugu ahaztu esparru publiko hori utzi bada, Alardean emakumeei lekurik emateko betebeharra, Auzitegi Gorenaren 2002ko irailaren 19ko epaitik datorrena, saihesteko helburu bakarraz utzi dela. Oro har onartzen da, alde horretatik, berdintasun printzipioak erabateko eragimena duela herri aginteen aurrean.

Udalak, halaber, baimena araututa dagoela aipatzen du, berak, legez ezarritako baldintzak betetzen diren ala betetzen ez diren arabera, egin dezakeen bakarra baimena eman ala ukatzea dela argudiatzeko. Komeni da gogoratzea baimenak gaikuntza juridikoak direla, eta beren zeregin nagusia egin nahi den jarduera lege antolamendura egokitzen dela bermatzea dela. Alardearen kasuan, Udalak, baimena emateko, funtsezko legezko baldintza bat, hots, oinarrizko eskubideen errespetua bete dadin eskatu behar du. Gai horri heltzen dio, zuzenean, Berdintasun Legearen 25.1 artikulua bigarren lerroaldeak. Xedapen honek bete-betean hartzen du Alardea, espazio publiko batean zehar doan kultura egintza izanik, ez baitie emakumeei berdintasunez parte hartzen lagatzen; hara zelan jasotzen den halako jarduera baten debekua:

“Debekatu egiten da emakumeek gizonetikiko berdintasunean parte hartzea onartzen ez duten edo oztopatzen duten kultura jarduerarik antolatzea eta egikaritzea gune publikoetan.”

“Berdintasunerako legearen analisisian” luze eta zabalago azaldu dugun moduan, agindu hori legea legebiltzarrean tramitatzen ari zen bitartean sartu bazen, espresuki Irun eta Hondarribiko emakumeek Alardeak ospatzen direnean urtero pairatzen duten bereizkeria arazoa konpontzeko borondatez sartu zen. Ikuspegi horretatik, Alardea, legegilearentzat, 25.1 artikuluan jasotako debekua aplikatu behar zaion egitate prototipikoa da. Horrela, analisi horretan jada genioenez, *“Klausula horrek debeku moduan adierazten du gune publikoetan ezin direla emakumeak diskriminatu. Hortaz, egintza jakin bat baimentzeko ahalmena duen administrazioak egintza diskriminatzailea debekatu behar du, berariazko eta arau horretan oinarrituriko jarduera baten bidez. Ofizioz debeka dezake –arauan deskribatuta dagoen egitatezko kasua gerta litekeela pentsarazten duten zantzuak antzemango balitu administrazioak berak (“emakumeek gizonetikiko berdintasunean parte hartzea onartzen ez duten edo oztopatzen duten kultura-jarduerarik antolatzea eta egikaritzea gune publikoetan)– edota alderdi batek eskatuta. Bigarren kasuan, hau da, udalari aurreikusitako egintza edo egintzak debeka ditzala eskatzen badiote, eskaera oinarritzeko balio duen arauaren xedea aintzat hartuz ebatzi beharko du udalak”.*

Azaldutako arrazoi horiengatik, Irungo Udalak “Betiko Alardeko Agintarien Batzarrari” emandako baimena lege antolamendura eta, bereziki, 4/2005 Legearen 3.1.b) eta 25.1 artikuluetatik ondorioztatzen diren eskakizunetara egokitzera behartuta dago, Arartekoaren iritziz eta, hartara, eskatzaileei, emakumeei egintza horretan berdintasunez parte hartzeko aukera eskain diezaieten agindu behar diete edo, bestela, baimen hori baliogabetu.

3. Bigarren, **Udal horrek Irungo emakumeek Alardean berdintasunez parte har dezaten ahalbidetzeko formulak artikulatu behar dituela** aipatu behar dugu. Izan ere, Konstituzioaren 9.2 artikulutik generikoki ondorioztatzen den betebeharra dugu hori, eta azkeneko urteotan behin eta berriz ekin diogu gauza bera errepikatzeari, Irungo Udala herri Alarde bat antolatzea berreskuratzeko –emakumeei herri Alardean parte hartzen utzi behar zitzaizela agindu zuten auzitegietako epaiak irten arte bezala– aktiboki inplikatzeko leudekeen hainbat eta hainbat arrazoi emanez; jai ondarea herritar guztiei itzuliko dien herri Alardea antolatu beharko litzateke, Irungo emakumeek urtero-urtero pairatzen duten bazterkeriazko egoera bidegabeari amaiera emateko. Alabaina, Eusko Legebiltzarren 4/2005 Legeak eratu duen lege esparru berriak xehekiago zehazten ditu herri aginteek berdintasuna lortzera begira jarrera aktiboa hartzeari

buruz dituzten betebeharrak. Betebeharren araubide hori xehetasun handiagoz azalduta dago “berdintasun legearen analisisian” eta, beraz, puntu honetan funtsean dokumentu horretan esandakora jotzen dugu.

a.) Irungo Udalak, Arartekoari eman dion txosten juridikoan jasota, gai horretaz **jarri dituen eragozpenak** hizpide hartu behar ditugu berriro. Txosten horretan TAOLeko 26. artikulua, San Martzialeko Alarderako Irungo udal ordenantza, eta EAEko Auzitegi Nagusiaren 1999ko urriaren 7ko eta 2002ko urriaren 10eko epaiak argudiatzen dira (azkenekoa aurrekora jotzeko diolako), horietatik guztietatik Udala Alarderik antolatzaera behartzen duen ezer ez dagoela ondorioztatzen dela esateko. Egia esan, gure erakundean lehenago ere jorratu izan ditugu argudio horiek. 2003eko ekainaren 10ean –eta oso-osorik dakargu auzi honetara– Irungo Udalak EAEko Auzitegi Nagusiaren 1999ko urriaren 7ko epaian finkatzen duen doktrinaz egiten duen interpretazioaren aurkako arrazoi ugari eman ziren. Interpretazio hari partziala irizten diogu, “antolatu” hitzaren irakurketa mekanizista eta adiera bakarrekoa egiten baitu, Auzitegiak berak modu ezberdinetan uler daitekeela onartzen duen arren. Gure iritziz, Aretoak epai horren hirugarren oinarri juridikoan termino horrentzako bi esanahi ezberdin erabiltzen ditu, gomendio horren lehenengo gogoetan aztertuta geratu direnak; hara zer nabarmenduko genukeen aipatutako gomendio horretatik:

Laburbilduz, Auzitegi Nagusiak Alardea antolatzeko bi modu ezberdin aztertzen ditu: lehenengo moduan, udalak ospakizuna "programatu" egiten du –alegia, iragarri, sustatu– eta, eskuarki, diruz laguntzen du. Lehen aukera horren barruan, aldi berean, bi jarduera-mota bereizten dira, programatze-lana udalak bere kabuz hasia den ala ez kontuan izanik: ekimena udalarena izan bada, Alardea egiteko erakunde arduradunari deitzen dio eta, orduan, baimena inplizitua da; aldiz, ekimen pribatua bada, administrazioaren baimena behar du. Bigarren moduan, antolatze hitzak gauzatzea, burutzea, materialki "antzeztea" esan nahi du.

Orduan, auzitegiak –normala denez– biztanleen balizko eskaera horren kontra adierazi du, hain zuzen, udalak ez daukala Alardea "egiteko" inolako obligaziorik, edo epaian erabilitako hitzak hona ekarriz, ezin dela exijitu "udalak jarduera hori zuzenean gauzatzea". Ondorio horrekin guztiz bat gatoz, eta, berriro diogu, ezin da ezarri aztertzen ari garen kasuan, bada, kexagileen idazkian hitzez hitz adierazten denez, haiek inoiz ez diote eskatu udalari Alardea gauzatzeko, ezta antolatzeko ere. Hauxe baino ez zuten eskatu: "que por la autoridad municipal competente se convoque para el próximo día 30 de junio la celebración del ALARDE MUNICIPAL, a cuya organización nos brindamos".

Alegia, Alarde mistoaren aldekoen eskaera, jakina, "antolatu" hitzaz epaian egiten den lehen interpretazioaren barruan sartzen da erdiz erdi, eta interpretazio horrek aldi berean ematen dituen bi aukerez baliatuz, udalari eskatzen diote aurrea har dezala eta deialdi bat egin dezala. Horixe esan nahi du "antolatu" hitzak eskaera horretan, ez besterik.

Aztertu dugun epaian, inon ez da legez kanpokotzat jotzen Alardearen "udal antolaketa", zentzu horretan ulertuta. Areago, Toki Araubidearen Oinarriak arautzeko Legearen 25.2.m) artikuluan ezarritako udal eskumenen barruan sartzen dela adierazi ondoren, epaiaren

gainontzeko zatian, interpretazio haren barruan dauden bi aukerak aztertzen ditu –ekimen publikoa eta ekimen pribatua–, erabat baztertzen baitu "antolatu" aditzaren beste interpretazioa, Alardea materialki burutzearen sinonimoa. Azalpen hori argi ikusten da epaiaren bosgarren oinarrian ateratako ondorioan:

*"Aunque a criterio de esta Sala todos los indicios presentes hacen suponer que el Aralde de Hondarribia de 8 septiembre de 1998 presenta todavía, como los anteriores, **el carácter público derivado de su promoción última por el municipio**, pues no se explicaría en otro caso ninguna otra implicación municipal que no fuese la de responder a las solicitudes de autorización que los particulares –mandos o no del Aralde–, le dirigiesen, sin poderse pronunciar sobre preferencias o modelos de organización de dicho acontecimiento popular y participativo, como las que en la resolución combatida se desarrollan, y sin poder ocupar tampoco papel institucional alguno en la dinámica reglamentaria de la organización (pues se trataría de una libertad de la sociedad civil que no admitiría dirigismos), **tanto en ese caso, como en el caso hipotético de que realmente la celebración del Aralde estuviese hoy en manos de los vecinos y sus agrupaciones más o menos espontáneas con personalidad o sin ella, se vería compelido el municipio a ejercitar facultades de policía administrativa de los derechos y de control sobre la igualdad en la participación de los vecinos.**"* (negrita añadida)

Nabarmena da elkarri kontrajartzen zaizkiola "antolatu" aditzaren lehen interpretazioak izan ditzakeen bi aukerak –ekimen publikoa eta pribatua–, eta ondorio hau ateratzen da: ikuskizuna edonolako izanik ere, errespetatu egin behar dela emakumeek berdintasunez parte hartzeko duten eskubidea.

Azken batean, azterturiko epaiak udal horrek egin duen interpretazioa partziala dela ondorioztatu behar da, izan ere, Auzitegi Nagusiak udalak Alardea antolatzeke obligaziorik ez duela dioenean, "antolatu" hitzaren esanahi berezi bati dagokio. Kexagileek udalari eskatu diotena eta hitzaren esanahi hori bat ez datozenez, kasu honetan ez dago erabiltzerik jurisprudentzia-doktrina hori.

Hara bada, aurten, 2005ean egin den eskarian ez dute "antolatu" hitza aipatu ere egin, Udalari Alardearen deialdia egin dezan eskatzen baitzaio, laguntza eskainiz. Hona hemen, eskaria, hitzez hitz:

Solicitamos del Ayuntamiento de Irun:

La convocatoria, conforme a la Ordenanza, del Aralde Municipal de San Marcial para 2005, para lo que brindamos desde ahora nuestra colaboración.

Gakoa ez dago, beraz, Alardea materialki nork antolatzen duen eztabaidan, Alardea ekitaldi publikotzat jo dadin eta are gehiago, udalak herritarren eskubideak eta berdintasunezko partaidetzaren kontrolean administrazio polizia izateko ahalmen horiek baliatzera behartuta dagoelako kontuetan baizik, epai horren arabera, udala nahi zein nahi ez horretara behartuta baitago, (ikus arestian aipatutako 5. oinarri juridikoa), eta Udalaren txostenean epai hori argudiatzean betebeharrak hori, harrigarriki, aipatu ere egin ez arren.

TAOLEk gai honetan zelan eragiten duen begiratzuz, legearen 26. artikuluan udala alardea antolatzea behartuta dagoela esan ez arren –ezin bestela izan, jakina–, egia ere bada EAeko Auzitegi Nagusiak berak, Udalak argudiatzen duen epaian, Alardearen antolakuntza aipatzen duela, legearen 25. artikuluan, zehazki, 2 m) atalean jasotako udal eskumenetan ondo txertatzen den ekitaldi modura, hain zuzen. Egia esan, TAOLEk ez dakar ezer berririk eztabaidara zeren, behartu ez arren, Udala erabat gaitzen baitu ekitaldi horren antolakuntzan protagonismoa bere gain hartzeko. Aipatu den eta egun oraindik indarrean dagoen San Martzialeko Alardearen Ordenantzari dagokionez, 1980an onetsi zuen Udalbatzak, Irungo Udalak ospakizuna zelan antolatu behar zuen arautzeko, eta artikulua guztietan Alardea udal egintzat jotzen zen, tokiko erakunde hori garapen eta antolakuntza guztiaren protagonista zelarik. Alabaina, guk hizpide dugun betebeharra berdintasun printzipioan eta printzipio hori gure araudi sisteman gauzatzen den modutik ondorioztatzen da, funtsean.

“Berdintasunerako legearen analisisian” garatu dugun bezala, gure arau sistematik eta, bereziki, 3.4. eta 25.1 (lehenengo lehenaldea) artikuluetatik zera ondorioztatzen da: udal horrek, bere kultur politikaren esparruan, emaitza jakin bat, hots, herrian ospatzen diren jaiak emakume eta gizonezkoentzat berdinak izan daitezten eta, Irungo emakumeek, herri horretako jai nagusian parte hartzeko orduan, gizonezkoen ahalmen berdinak izan ditzaten lortzeko aktiboki eta zuzenean inplikatu behar duela. Jarraian bi artikulua horiek idatziko ditugu, non legegilearen borondatea zein izan den ageri den, hots, ezin dela emakumeentzat baztertzaila den politika publikorik eta, gai honi dagokionez, kultur jarduerarik ere izan:

3.4 artikulua: Genero ikuspegiaren integrazioa

Euskal herri-aginteez genero ikuspegia txertatu behar dute beren politika eta ekintza guztietan, halako moduz non horietan guztietan desberdintasunak ezabatzeko eta emakumeen eta gizonen berdintasuna sustatzeko helburu orokorra ezarriko dute.

Lege honen ondoretarako, honakoa da genero ikuspegiaren integrazioa: emakumeen eta gizonen egoera, baldintza, jomuga eta beharrezko ezberdinak modu sistematikoan kontsideratzea eta, horretarako, politika eta ekintza guztietan, maila guztietan eta horien plangintza, egikaritze eta ebaluazio fase guztietan, desberdintasunak ezabatzeko eta berdintasuna sustatzeko xedea duten helburu eta jarduketara zehatzak txertatzea.

25. artikulua - Kultura jarduerak

1. *(lehenengo lerroaldea): Euskal herri-administrazioek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, beharrezkoak diren neurriak hartu behar dituzte, bai sexuaren ziozko bereizkeria saihesteko, bai sustatzeko emakumeek zein gizonek parte hartzeko aukera eta partaidetza orekatua izan dezatela Euskal Autonomia Erkidegoaren esparruan izaten diren kultura jarduera guztietan.)*

(.....)

- b) **Betebehar hori**, Irungo jai politikari dagokionez, **nola artikulatuko den** udalak erabaki behar du, bai, betiere **hautatzen duen sistemarekin emakumeak baztertuko ez dituen jai politika bermatzen badu**. Gure lege antolamenduan inolako lekurik ez duena, ordea, Irungo Alkateak egun, emakumeak baztertzen dituen Alardearen ospakizuna baimentzen duenean, eta Irungo emakumeentzat berdintasunezko jai esparrurik gaitzeko inolako neurririk abiarazten ez duenean, edo Alarde mistoa antolatu nahi duten herritarren ekimenek aurrera egin dezaten eragozten duenean atontzen duen jai politika da.

Izan ere, Irungo Udala 2005 urterako jai eredu zehatz bat moldatzen ari da, Alkateak betiko alardea baimentzea ebatzi duenean, eta herri Alarde bat antolatzeari uko egin dionean; ikusteko dago, oraindik, ea Alarde mistoa antolatzeko baimen eta dirulaguntzen eskariak ere ukatuko dituen ala ez, iaz berdintasunezko Alardea antolatzeko eskaria ezetsi zuen bezala. Hala egingo balu, ebazpen horien bidez, izatez, emakumeak baztertzen dituen jai politika moldatzen ariko litzateke, formalki autonomoki gertatzen diren arren, materialki, helburu eta eduki bakarrak, hots, Irungo jaiak emakumei Alardean berdintasunez parte hartzea ukatuz artikulatu nahi izateak lotzen dituenek, jarraipenezko multzoa osatzen duten egintza ezberdinen bitartez. Horrek guztiak udalaren jarrera azaleratzen du, udalak, oztopoak desagerrarazi eta emakume eta gizonak, 4/2005 legeak dioen moduan, erabateko berdintasunean bizi daitezen errazteko neurriak hartzera begira ez-aktiboa den eta, gainera, helburu horretara xedatutako beste edozein ekimen aktiboki eragozten duen jarrera hartzen baitu.

Jai politika baztertzaila da eta, ondorioz, legearen kontrakoa; ez dago horretan administrazioaren zuhurtziarako printzipioan babesterik, Udalak aukera ezberdinen artean hautatzeko duen askatasunak ez baitio bereizkeria betiketza ekarriko duen aukerarik eskaintzen. Aukera hori Zuzenbidearen aurkakoa da eta, horregatik, Alkatezaren ebazpenek itxuraz heldu nahi dioten egokitasun politikoaren esparrutik kanpo geratzen da.

Hara, bada, Arartekoak behin eta berriro proposatu du, oinarrizko eskubideak errespetatuko dituzten jaiak izatera begira, Alardea udalak herri ospakizun modura antola dezan berreskuratzea, horixe baita, gure iritziz, jaietan berdintasunez parte hartzea lortzea ongien bermatuko duen eta, aldi berean, herritar guztiena den ondarea lehengoratzeko ziurtatuko duen aukera. Gainera, Irungo historiari eta jai tradizioari izugarri lotuta zihoan formula izan da, harik eta udalak ordura arte zeregin modura zeukana utziz bide hori hautsi zuen arte, udalak auzitegiek garai hartan herri Alardea zen hartan emakumeei parte hartzen lagatzeko eman zioten agindua saihestu nahi zuela agerian utziz. Udal horrek oraindik ez dio gure erakundeari azaldu, ez eta eskariak ezetsi zaizkion jendeari ere, zergatik ez duen –legez behartuta ez dagoela esatetik harantzago– Alardea herri ospakizun modura antolatzea berrartu nahi, zergatik erabaki duen herri Alardetik ez antolatzea, eta zergatik uzten duen pribatuen eskuetan urtetan herritar guztien ondare izan dena. Udalak bere borondatea argudiatzeko motibaziorik edo arrazoirik ez daukanez, honako hau ondorioztatu behar dugu: udalbatza horrek horrela jokatzeko badu –eta zaila litzaioke benetan zergatia argi eta garbi adieraztea–, herri Alarde baten esparruan, Irungo emakumeei berdintasunez parte hartzeko aukera eskaini behar izateari aurre egin nahi ez diolako da.

Irungo Alkateak, ordea, udalari 2005erako emakume eta gizonentzat berdina izango den Alardea antolatu nahi duelako baimena eta dirulaguntza eskatu dizkion kolektiboari ere baietz erantzuteko aukera dauka. Baina ekimen hori bitxiki babestuko duelako ikuspegitik egin behar du, herri horretako emakumeei urtetan itxi zaien bidea zabaltzen duen ekimena delako, eta inertzia historikoaren barrerak hautsiz, eta gure demokrazian hain beharrezkoa eta garrantzitsua den aldaketaren aitzindari izateko indarra eta ausardia duenaren kontra argi eta garbi dagoen testuinguruan abangoardia sozial bihurtuz ekin beharko lioke.

Horregatik, Irungo Udalak ezin ditu eskariok eskari arrunt modura tratatu, izatez gauza daitezen lehenetsi behar ditu, formalki tramitatu eta objektiboki baiestea aktiboki babestuz, puruki herri agintean ardura beharko lukeen demokraziari bultzada emateko horrelako lana beren gain hartzeko meritua dutenek nahi dituzten termino eta baldintzetan. Udalak ekimen hori finantzatzea ere, deskribatutako esparru horretan, herri erakundeek Irunen emakumeek jai nagusian berdintasunez parte hartzea ziurtatuko duen herri ekimena gauzagarri egin eta laguntzeko duten betebeharrarekin lotzen da (ikus “berdintasun legearen analisiaren” III.2 atala, ekintza positiboko neurriei buruzko 3.5 artikuluari dagokionean). Udalak, esandakoarengatik, 2005ean Alardea berdintasun giroan ospa

dadin erraztu eta lehenetsi behar du –antolatuta egon litekeen beste edozein ekitaldiren aldean–.

Testuinguru honetan gogora ekarri behar dugu Udalak Alarde baztertzaillea egin nahi duten antolatzaileei eman dien baimenak Alardea antolatzeke monopoliorik ez dakarrela dioela eta, hartara, ulertu behar dugu –betiere, beraien pentsamenduaren arabera–, baztertzaillea ez den beste Alarde bat izatea baimendu ez eze, sustatu ere sustatu beharko lukeela udalak, hain zuzen, azkeneko urteotan ematen ari den monopolio itxura saihesteko eta, horrela, betiko alardea deritzoten horren udal gaikuntza legitimatzeko (beren abiapuntutik, jakina). Baina orain arte behintzat ez da hala izan, zeren udal erakunde horrek ez baitu baztertzaillea ez den Alardea antola dezaten sustatu eta, gainera, 2004an halakoa antolatzea eskatu zenean, Udalak ez baitzuen lehentasunez eta premiaz tramitatzea erraztu, eskariaren idatziaren akats formalen aitzakiapean babestuz.

Udalak orain arte erakutsi duen borondateak Alarde baztertzaillearen izatezko monopolioaren aurrean kokatuko gintuzke, baldin eta pertsona jakin batzuen ekimenik egon ez balitz –udal horrek, Alarde baztertzaillea argi eta garbi babestuz, jarritako oztopo guztiak gainditu dituzte, udalaz kanpoko beste erakunde batzuen laguntzarekin bada ere–; horiei guztiei esker joan diren edizioetan emakumeek berdintasunez parte hartzen duten eta Irungo kaleetan zehar doan Alardea antolatzea lortu baita, beren udalaren inolako babesik gabe, ez izatezkorik ez sinbolikorik. Gainera, udalak Irunen urtero arazoari zeharka aditzeko duen jarrera horrek tokiko administrazioaren ageriko eta nahitako ez-aktibotasuna dakarkio, emakumeei Alardean berdintasunez parte hartzea ahalbidetuko dieten formulak bultzatzeko orduan, eta ez-aktibotasun hori, “berdintasun legearen analisisian” esan dugun moduan, gure iritziz, inpugnaziorako oinarri izan daiteke, administrazioarekiko auzietako jurisdikzioa arautzen duen 29/98 Legearen 25. artikulua arabera.

Horregatik guztiarengatik, Ararteko honen ustez, Irungo Udalak, nolana ere, Irungo gizon eta emakumeentzat berdina izango den Alardea gaitzea ekarriko duen jai politika formulatu behar du, baztertzaillea ez den herri Alardea deituz –horixe litzateke modurik egokiena, gure erakundearen iritziz–, zein herritarren ekimenari Alarde

mistoa antolatzea erraztuz, udalak, babes formal eta materiala emanaz, espresuki eta aski, izatez gauza dadin bermatzeko.

4. Azkenik, **berdintasunezko Alardean parte hartu nahi duten edo zuzenean zein zeharka babesten duten, eta beren osotasun moral eta fisikoa arrisku larrian jartzen duen indarkeria eta intolerantzia giroaren mehatxupearan bizi diren gazte eta nerabeen guraso talde batek** Arartekoari planteatu dion auzia ere jorratu behar dugu. Indarkeriaren arazoa behin eta berriro azaleratzen da Irun eta Hondarribian Alardeen gatazka piztu zenetik, eta gure erakundeari, denon partaidetza defendatzen duten emakumeen kolektiboengandik, eta Irunen berdintasunezko Alardea sustatzen aktiboki inplikatzeko ari diren pertsonen taldeengandik indarkeriaren arazoari irtenbidea bilatzeko eskariak heldu zaizkio.

Ararteko honek aukera izan zuen zurekin gai honetaz hitz egiteko, joan den maiatzaren 9an izandako elkarrizketan, eta ondo ikusi zuen berdintasunezko jaiak defendatzen dituztenen kontrako ezinikusi bortitzeko giroari amaiera emateko erakutsi zenuen prestutasuna. Gure erakundeak duela gutxi jakin du “betiko alardezale” batzuek Alardearen ibilbidean taberna bat irekitzeko asmoa dutela, eta izugarri kezkarria iruditzen zaigu, beste urte batzuetan taberna hori jarri izanak inguruetan oldarpen giro zakarra piztu izan duelako Alardearen egunean jaso izan diren salaketak kontuan hartuta. Lehengo eguneko bileran horren jakinaren gainean jarri zintugun arren, berriro eskatzen dizugu Udalak arduratsu joka dezan, bere polizia ahalmenez baliatuz, eta ez dezan taberna hori administrazioaren aldetik inola ere gaitu, edo pasibotasunez jokatzeko ireki dezaten utzi, emakume eta gizonen Alardean desfilatu nahi duten eta haiek babestera joaten diren pertsonen osotasun fisikoa arriskuan jarriko bailuke.

Alabaina, indarkeriari dimentsiorik sakonenetik begiratu behar zaio, eskuartearen dugun jai ospakizunaren moduko ekitaldi batean emakumeak sartzeak dakartzan aldaketekin ados ez daudenen adierazpena den aldetik. Izan ere, indarkeria eta sexismoa binomioa, egun, aginte maila guztietan ardura publikoak dituztenen kezkarik handienetakoa da, emakumeentzat dakartzan ondorio larriak ikusita. Horregatik, Irunen planteatzen den arazoari ekainaren 30ean indarkeriarik izan ez dadin helburu soilari begira ez eze, arazoaren zergatiak argitu eta horiek konpontzen saiatuko den estrategia zabalgotik heldu behar zaio.

Ideologia sexista eta patriarkalaren presentzia handia da oraindik gure gizartean, eta gizonezkoen estatusa aginte estatus modura mantendu nahi duen balio

sisteman oinarritzen da, emakumeak egituraz haien mende kokatzen dituelako. Munduaren kontzepzio horren adierazpenik sinbolikoenak dira –emakumeak alardean gizonak bezalaxe ez agertzea, esaterako–, hain juxtu, aldatzen zailenak, ageriko adierazpena direlako, gizarte, politika eta ekonomia egituren antolamenduaren urte asko eta askotako historiako gotorlekurik atzemangarrienak direlako, pentsamolde horien arabera.

Herri erakundeek, alabaina, aldaketa horiek gizartean naturaltasunez barnera daitezen baldintzak bultzatu behar dituzte. Horretarako, EAEko Berdintasunerako legeak bitarteko zehatzak aipatzen ditu, hau bezalako bereizkeria egoerak hautematean, herri aginte eskudunek erabil ditzaten; iritzi publikoa sentsibilizatzeko jarduerak azpimarratuko genituzke bitarteko horien artean (ikus, legearen xedapen zehatzetarako, gure erakundeak prestatu duen “analisiaren” III.2 atala).

Gure iritziz, ezinbestekoa da, edonondik begiratuta ere, Irungo udalak egun herrian bizi den giroa aldarazteko lagungarri izango diren halako kanpainak egin ditzan, gizarteko harremanen berdintasun ikuspegia eta emakume eta gizonentzako berdinak izango diren jaien eredu bultzatuz, horixe baita gizarte modura funtzionatzeko hartu dugun sistema demokratikoan txerta daitekeen bizikidetasun modu bakarra. Lagungarri izango da egun Irunen bizi den oldarmendua murrizteko eta herri horretako bizimodurako etorkizun demokratikoagoa eta oinarritzko eskubideekin abegitsua bermatzeko.

Horregatik guztiagatik, gomendio hau egin genuen, otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –erakunde hau sortu eta arautzekoak– 11 b) artikuluan ezarritakoaren arabera:

6/2005 GOMENDIOA, ekainaren 1ekoa, Irungo Udalari egina

- a) Udal horrek betiko Alardearen Agintarien Batzarrari emandako baimena 4/2005 Legearen 3.1.b eta 25.1 artikuluetara egoki dadin baldintzaren mende jar dezala, eta Alardea antolatu ahal izateko emakumeei berdintasunez parte hartzen uztea ezinbestekotzat jo dezala.
- b) Nolanahi ere, Irungo herritarrentzako berdintasunezko Alardea gaitzea bere gain har dezan, udalak herri Alardearen deialdia zabalduz edo, bestela, hala egin dadin bermatuko duten kolektiboei berdintasunezko Alardea antolatzeko laguntza formal eta materiala eman diezaien, udalbatzari horretarako egin zaizkion finantzaketa eta baimen eskariak baietsiz.

- c) Udalak erakunde modura bere gain har dezala emakumeek Irungo Alardean parte hartzearekin zerikusirik duen edozein indarkeria edo oldarmendu aztarna errotik moztea, giro hori suspertzen duten establezimendurik zabaltzea eragozteko dituen polizia ahalmenak baliatuz, eta urte osoan oraingo iritzi egoera aldarazteko sentsibilizazio jarduera eta kanpainak eginez, emakume eta gizonen berdintasuna onartzeko jarreretara iristeko, eta demokrazia eta bizikidetasun balioak herriko eguneroko bizitzan barneratzea lortzeko.